

Eigen put slaan niet in alle provincies even gemakkelijk

Met het stijgen van de prijzen die de waterleidingbedrijven aan de consumenten in rekening brengen, is bij sommige particulieren die bijv. voor een grote tuin veel water nodig hebben de vraag gerezen, of zij mede met het oog op de nog steeds stijgende waterprijzen ook op den duur niet goedkoper uit zouden zijn als ze zelf een pomp zouden slaan en grondwater zouden oppompen. Bij bewoners van belendende percelen is toen de vrees gewekt dat hun buurman op deze wijze het leidingwater onder hun grond wegpompt dat zij er voor duur geld hebben ingebracht. Aangezien tot nu toe het beheer over het grondwater in feite door de provinciale besturen wordt uitgeoefend, leek het interessant om na te gaan in hoeverre die elf provinciale besturen eenzelfde gedragslijn terzake volgen en welke verschillen men mogelijk zou aantreffen. Onderstaand overzicht toont aan, dat er inderdaad op sommige punten een grote diversiteit bestaat.

Grondwateronttrekkingen

De Grondwaterwet Waterleidingbedrijven is alleen van toepassing op grondwateronttrekkingen door waterleidingbedrijven. Voor andere onttrekkingen is de Hinderwet van toepassing, maar alleen dan, wanneer men bij de onttrekking van grondwater gebruik maakt van motoren of werktuigen van een bepaald vermogen. Beide wettelijke regelingen bestrijken dus slechts een gedeelte van de totale wateronttrekking aan de bodem.

In het ontwerp Grondwaterwet wordt de werking van deze wet uitgebreid tot onttrekkingen door anderen dan waterleidingbedrijven.

Provinciale verordeningen

Vooruitlopend op de nieuwe wet echter hebben alle provincies inmiddels een grondwaterverordening opgesteld, van toepassing op grondwateronttrekkingen door inrichtingen niet zijnde een inrichting in de zin van de Grondwaterwet Waterleidingbedrijven.

In het algemeen wordt in deze verordeningen het volgende systeem gebruikt.

— Grondwateronttrekkingen moeten geregistreerd worden.

— Gedeputeerde Staten kunnen een gebied aanwijzen, waarin — indien de bij het grondwater betrokken belangen dit nodig maken — het verboden is zonder vergunning van dat College een inrichting tot wateronttrekking tot stand te brengen, in werking te hebben of zodanig te wijzigen, dat het vermogen tot wateronttrekking wordt vergroot of de belangen die bij het grondwater betrokken zijn, kunnen worden geschaad.

Verboden gebieden

Inmiddels hebben de provinciale besturen van Drenthe, Gelderland, Noord-Brabant, Limburg, Overijssel en Zuid-Holland de hele provincie aangewezen als gebied, waarvoor een verbod tot onttrekken van grondwater geldt, tenzij men over een vergunning, resp. een ontheffing beschikt.

In Groningen is een vergunning vereist voor onttrekkingen door middel van een inrichting met een vermogen van 30 m³ per uur en meer. GS kunnen gebieden aanwijzen, waarin een vergunning nodig is voor het onttrekken van grondwater door een inrichting met een vermogen van 10 tot 30 m³ per uur, of waarin bepaalde categorieën van inrichtingen uitgezonderd worden van de vergunningplicht.

GS van Friesland kunnen op grond van de grondwaterverordening bepaalde gebieden aanwijzen waar men een vergunning nodig heeft om grondwater te onttrekken. Hier is echter geen gebruik van gemaakt.

GS van Noord-Holland hebben als gebied aangewezen: de gemeenten Hilversum, Bussum, Laren, Blaricum, Huizen, Naarden, 's Graveland, Nederhorst den Berg, Weesp, Muiden, Beverwijk, Heemskerk en Velsen.

De provincie Zeeland is voornemens het hele gebied van de provincie aan te wijzen als gebied waar onttrekking verboden is. Momenteel geldt het verbod nog alleen voor bepaalde, op kaart aangegeven gebieden.

Kwaliteitsregeling

De provincies Limburg en Utrecht hebben tevens ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater een nadere regeling getroffen. In Limburg en Utrecht is het verboden om vloeibare stoffen, al of niet vermengd met vaste stoffen, in de bodem te doen verzinken, behoudens een vergunning van GS. Op het verbod zijn bepaalde uitzonderingen mogelijk.

Registratie

Degenen die door middel van een inrichting grondwater onttrekken, zijn verplicht hun inrichting op te geven ter registratie aan GS, waarbij bepaalde gegevens overgelegd dienen te worden. (Bijv. kaarten waaruit de ligging van de inrichting blijkt, een beschrijving van de inrichting waarbij de onttrekking in m³ per jaar en de capaciteit van de pompinstallatie opgegeven moeten worden en een opgave van het aantal kubieke meters onttrokken grondwater in het vorige jaar, het doel van de grondwateronttrekking, gegevens met betrekking tot de bodemgesteldheid.)

Verschillende provincies hebben voor dit doel modelformulieren opgesteld. De registratieplicht geldt niet, indien het onttrekkingen betreft, die naar tijdsduur of omvang gering zijn.

Soms wordt apart vermeld, dat er door GS een register bijgehouden wordt waarin alle gegevens met betrekking tot de grondwateronttrekkingen vermeld staan en dat dit register ter provinciale griffie voor een ieder ter inzage ligt (Overijssel, Groningen, Noord-Brabant, Noord-Holland, Limburg (bijgehouden vanwege de hoofdinspecteur-directeur van de provinciale Waterstaat), Gelderland, Zeeland).

Vergunningen

Bij het indienen van de schriftelijke aanvraag tot een vergunning moeten bepaalde gegevens overgelegd worden, ongeveer dezelfde die men voor de registratie moet overleggen.

Geen vergunning is vereist:

in Groningen

— Voor een inrichting met een vermogen van minder dan 30 m³ per uur.

in Friesland

— GS van Friesland maken geen gebruik van de mogelijkheid die de Grondwaterverordening hen biedt, om bepaalde gebieden aan te wijzen waar men een vergunning nodig heeft voor grondwateronttrekking.

in Drenthe

a. Zolang het vermogen tot wateronttrekking van een inrichting niet meer bedraagt dan 20 m³ per uur.

b. Ten aanzien van een inrichting, welke eenmaal voor ten hoogste 6 maanden achtereenvolgend in werking zal zijn en waarvan het vermogen tot wateronttrekking niet meer bedraagt dan 100 m³ per uur; bij groter vermogen moet men deze bij GS aanmelden.

in Overijssel

— Zolang de onttrokken hoeveelheid door de gezamenlijke wateronttrekkingsmiddelen van een inrichting niet meer bedraagt dan: hetzij 20.000 m³ in enige maand; hetzij 40.000 m³ in enig kalenderkwartaal; hetzij 100.000 m³ in enig jaar en ten opzichte van de volgende gevallen:

— bronbemalingen voor het tot stand brengen van bouw- en waterstaatkundige werken, voorzover deze bemalingen niet langer dan 6 maanden duren;

— tijdelijke onttrekking van water aan de bodem bij wijze van proef gedurende een periode van maximaal drie maanden;

- drainage ten behoeve van bodemcultuur;
- onttrekking van water uit brandputten t.b.v. brandbestrijding.

in Gelderland

a. Zolang het vermogen tot wateronttrekking van de gezamenlijke waterwinningsmiddelen van een inrichting niet meer dan 10 m³ per uur bedraagt, of de hoeveelheden onttrokken water niet meer dan 12.000 m³ per kwartaal bedragen.

b. Ten aanzien van de gevallen:

- bronbemalingen, voor zover deze bemalingen niet langer duren dan 6 maanden en de wateronttrekking niet meer bedraagt dan 50.000 m³ per maand;
- tijdelijke onttrekking van water aan de bodem bij wijze van proef gedurende een periode van niet langer dan 6 maanden;
- drainage t.b.v. bodemcultuur;
- onttrekking van water uit brandputten;
- een beregeningsinstallatie voor agrarische doeleinden, waarmede niet meer dan 2.000 m³ per maand aan de bodem wordt onttrokken.

in Utrecht

Het verbod tot grondwateronttrekking is niet van toepassing ten aanzien van:

- een inrichting waarvan het vermogen tot wateronttrekking niet groter is dan 10 m³ per uur en met behulp waarvan de wateronttrekking niet meer bedraagt dan 1.000 m³ per maand;
- een inrichting, die uitsluitend wordt gebruikt voor het droogmalen en drooghouden van een bouwput, indien de wateronttrekking niet meer bedraagt dan 50.000 m³ per maand, deze niet langer duurt dan vier maanden en het freatisch vlak daardoor niet verder wordt verlaagd dan strikt noodzakelijk is;
- een inrichting met behulp waarvan drainage plaatsvindt ten behoeve van de bodemcultuur;
- een inrichting welke dient voor het blussen van branden.

in Noord-Holland

Geen vergunning is nodig voor onttekingen buiten de door GS aangewezen gebieden. Voor wateronttekingen binnen door GS aangewezen gebieden is geen vergunning nodig indien:

- het een inrichting betreft, waarvan het vermogen tot wateronttrekking van de gezamenlijke waterwinningsmiddelen niet meer dan 10 m³ per uur bedraagt;
- bronbemalingen voor het maken van kunstwerken e.d. en voor het uitvoeren van werken daaraan, voor zover deze bemalingen

niet langer duren dan 6 maanden en de wateronttrekking niet meer dan 150 m³ per uur bedraagt en mits van de onttrekking vooraf kennis is gegeven aan GS;

— tijdelijke onttrekking van water aan de bodem bij wijze van proef gedurende een periode van niet langer dan 6 maanden, waarbij de onttrekking niet meer dan 150 m³ per uur bedraagt en mits vooral kennis is gegeven van de onttrekking aan GS;

— onttrekking van water t.b.v. de ont- en afwatering van gronden;

— onttrekking van water uit brandputten, voor zover deze putten uitsluitend gebezigd worden voor brandblusdoeleinden.

in Zuid-Holland

Ten aanzien van een inrichting voor wateronttrekking:

— die uitsluitend wordt gebruikt voor het droogmalen en drooghouden van een bouwput, indien per maand de onttrekking niet meer bedraagt dan 75.000 m³ en niet langer duurt dan 6 maanden;

— die wordt gebruikt om de mogelijkheid van blijvende onttrekking ter plaatse en/of zuivering van het onttrokken water te onderzoeken, indien de onttrekking niet meer bedraagt dan 1.000 m³ per maand;

— waarvan het vermogen tot onttrekking niet groter is dan 10 m³ per uur en de onttrekking bovendien niet meer bedraagt dan 1.000 m³ per maand;

— die uitsluitend wordt gebruikt voor drainage van cultuurgrond;

— waarvan een verrijdbare, machinaal aangedreven pomp deel uitmaakt en die uitsluitend wordt gebruikt voor het blussen van brand en voor brandweeroefeningen, het periodiek beproeven van de inrichting daaronder begrepen.

in Zeeland

Vergunning voor het onttrekken van water aan de bodem is alleen vereist voor gebieden, die daartoe door GS zijn aangewezen met uitzondering van de volgende gevallen:

— Zolang het vermogen tot wateronttrekking van de gezamenlijke waterwinningsmiddelen van een inrichting niet meer dan 2 m³ per week bedraagt voor zover het een beregeningsinstallatie voor agrarische doeleinden betreft.

— Ten aanzien van bronbemalingen voor uitvoeringen van kunstwerken voor zover deze bemalingen niet langer duren dan 6 maanden.

— Ten aanzien van tijdelijke onttrekking van water aan de bodem bij wijze van proef gedurende een periode van niet langer 6 maanden.

— Ten aanzien van drainage t.b.v. bodemcultuur.

— Ten aanzien van onttrekking van water uit brandputten.

in Noord-Brabant

— Een inrichting waarvan het vermogen tot wateronttrekking niet meer dan 10 m³ per uur bedraagt of wanneer de inrichting een beregeningsinstallatie voor agrarische doeleinden betreft, het vermogen tot wateronttrekking niet meer dan 50 m³ per uur bedraagt.

— Bronbemalingen voor de uitvoering van bouw- en waterstaatkundige werken, mits de wateronttrekking voor een en hetzelfde werk niet meer dan 100 m³ per uur bedraagt en niet langer duurt dan een periode van 6 maanden en daarvan vooraf schriftelijk kennis is gegeven aan GS.

— Ont- en afwatering van gronden.

— Onttrekking van water uit brandputten t.b.v. het doel waarvoor deze zijn aangelegd.

— Onttrekking van water t.b.v. de noodwatervoorziening onder buitengewone omstandigheden.

in Limburg

— Zolang het vermogen tot wateronttrekking van de gezamenlijke waterwinningsmiddelen van een inrichting niet meer dan 10 m³ per uur bedraagt.

— Voor wateronttrekking door mijnen aan die grondlagen, waaraan mijnproducten worden onttrokken.

— Bronbemaling voor het maken van kustwerken en voor het uitvoeren van werken daaraan, voorzover deze bemalingen niet langer duren dan 6 maanden.

— Tijdelijke onttrekking van water aan de bodem bij wijze van proef gedurende een periode van niet langer dan 6 maanden.

— Drainage t.b.v. bodemcultuur.

— Onttrekking van water uit brandputten, voor zover deze putten uitsluitend gebezigd worden voor brandblusdoeleinden.

— Indien ontheffing verleend is door GS van de verplichting tot meting van de onttrokken hoeveelheden water en het opgeven van gegevens aan GS betrekking hebbend op het onttrekken van water.

GS sturen aan de besturen van gemeenten voor wie de wateronttrekking van invloed zou kunnen zijn een afschrift van de aanvraag met de daarbij behorende stukken, evenals aan de besturen van de betrokken waterschappen. Ter gemeentesecretarie moeten de gegevens ter inzage worden gelegd; hiervan wordt melding gedaan in nieuws- en advertentie-

bladen en op de in de betreffende gemeente gebruikelijke wijze.

Belanghebbenden kunnen naar aanleiding hiervan bezwaren indienen.

Aan de vergunning kunnen voorwaarden verbonden worden ter bescherming van de belangen die bij een goed grondwaterbeheer betrokken zijn.

Ook is het mogelijk, dat de vergunning voor een proefperiode verleend wordt indien de gevolgen van de wateronttrekking op het tijdstip van de aanvraag onvoldoende beoordeeld kunnen worden (Overijssel, Zeeland, Friesland, Gelderland, Limburg, Groningen, Noord-Brabant, Noord-Holland).

GS kunnen indien dit noodzakelijk is in het belang van een doelmatig beheer van het grondwater, aan een verleende vergunning nieuwe voorwaarden verbinden, de voorwaarden wijzigen of intrekken of de vergunning intrekken.

Schadevergoeding

Indien door een vergunninghouder schade wordt geleden (door een besluit van Gedeputeerde Staten of van de Kroon — in beroep — tot wijzigen of opleggen van voorwaarden aan een vergunning of een besluit tot intrekking van de vergunning) en deze schade redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven, kennen Gedeputeerde Staten op zijn verzoek een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding toe.

Strafbepalingen

Indien men de verplichting tot registratie niet nakomt of water onttrekt zonder de daartoe benodigde vergunning of handelt in strijd met de aan de vergunning verbonden voorwaarden, kan men gestraft worden met hechtenis van ten hoogste twee maanden of een geldboete van ten hoogste f 300,— (Opsporings)bevoegdheid tot het opsporen van de overtredingen van de verordening komt toe aan de in artikel 141 Wetboek van Strafrecht bedoelde personen en de provinciale ambtenaren, die daartoe door GS worden aangewezen.

Overgangsbepalingen

Alle provinciale verordeningen hebben overgangsbepalingen opgenomen, die een regeling geven voor inrichtingen die al in bedrijf zijn. Deze inrichtingen worden geacht met vergunning in werking te zijn.

Onder bepaalde omstandigheden is men echter verplicht een vergunning aan te vragen bij GS.

J. M. N. Blackstone, VEWIN

Droogfiltratie

In 1949 heeft steller dezes droogfiltratieproeven voor een nieuw te bouwen filtergebouw voor de Waterleiding Zandvoort met goed resultaat gedaan. Hierover heb ik op verzoek van het toenmalige hoofd van de Technische Dienst van het RID, ir. Hulsbergen een artikel in het tijdschrift 'Water' van 2 februari 1950 nr. 3 uitvoerig geschreven. Daarna heb ik op verzoek van prof. Krul, destijds directeur van het RID, daarover op de vierde vakantie-cursus in drinkwatervoorziening op de Technische Hogeschool te Delft op 17 januari 1952 een voordracht gehouden, terwijl drs. Boorsma daar het chemische gedeelte behandelde. Na Zandvoort ben ik nog met de bouw van 2 pompstations, nl. die van Ridderkerk en Lekkerkerk belast geweest, waarna in 1962 mijn pensionering volgde.

Ter gelegenheid van het afscheid van drs. Boorsma van het RID werd een symposium over filtratie gehouden en hield hijzelf een lezing over het genoemde onderwerp, dat verschenen is in H₂O 19/76, waarmede ik mij zowel met de daarin genoemde gang van zaken als met de kritiek die hij daarbij heeft op verschillende onderdelen van mijn artikelen over droogfiltratie in 'Water' in het geheel niet kan verenigen. Ik ben daarom bezig een artikel hierover te schrijven, waarvoor ik wel enige tijd nodig heb om weer in de materie in te komen. Door ziekte van mijn vrouw, die in de laatste tijd verergerd is, ben ik tot mijn spijt genoodzaakt dit werk uit te stellen. Het mij toegeschrevene in het artikel van drs. Boorsma in H₂O van 9 september 19/76 waarin hij schreef: *'Het is de verdienste van Linn geweest, die de oorzaken van de doorslag, de drukstoten onder de filterbodem, het eerst heeft onderkend en in Zandvoort het eerste zuivere droogfilter heeft geconstrueerd met luchtafvoer onder de filterbodem door middel van luchtafzuiging boven het waterniveau in het bodemcompartiment van het filter'*, moet ik echter nadrukkelijk ontkennen, daar ik mij in de praktijk nooit met dit probleem heb beziggehouden, laat staan in Zandvoort, waar ik met een open proef-filterinstallatie heb gewerkt. Ir. Leeftang, wiens handschrift door prof. Krul kritisch was doorgelezen, schreef in 1974 in zijn boek 'Ons drinkwater in de stroom van de tijd': *'In 1949 nam ir. Linn, eveneens van het RID op het pompstation van de Waterleiding van Zandvoort proeven over een nieuwe vorm van snelfiltratie, waarbij water en lucht tegelijkertijd door het zandbed werden gezogen'*. Dit is de juiste zienswijze. Een zuivere beschrijving van wat ik bij de filterproeven te Zandvoort onder 'droogfiltratie' heb verstaan, is omschreven in

conclusie 1 van mijn Duits oktrooi Nr. 924858, hetwelk is aangevangen op 10 augustus 1950. Ik hoop spoedig het hierboven bedoelde artikel te kunnen voltooiën.

ir. H. A. D. Linn
Oud hoofdingenieur RID

Verschijsing brochure 'Levend Water'

De Studiegroep waterproblematiek ACW Antwerpen meldde het verschijnen van een brochure 'Levend Water'.

De brochure is een samenvatting van een wetenschappelijke studie van de ACW.

Hiermee wordt beoogd:

- de publieke opinie en vooral de beleidsmensen attent maken op de toenemende verontreiniging van de Schelde;
- bewijzen dat deze vervuiling enerzijds van industriële oorsprong is, maar anderzijds ook het gevolg is van de 'riool-functie' die men aan de Schelde heeft toegewezen;
- de vereiste maatregelen voorstellen om een doeltreffende zuivering van het Scheldewater — binnen een aanvaardbare termijn — mogelijk te maken;
- structurele maatregelen inzake wettelijke en administratieve bevoegdheden te schetsen, die het moeten mogelijk maken dat de waterzuivering een blijvende bekommernis wordt en blijft.

De studie omvat een onderzoek van:

- de industriële bevuiling;
- de belasting van het water per industriële sector;
- het aandeel van de industriële verontreiniging in het geheel van de belasting;
- de concentratie van de belasting per sector of onderneming;
- de regionale aspecten van de verontreiniging;
- de regionale concentratie van de verontreiniging;
- de verontreiniging volgens administratieve indeling.

Voorwat Antwerpen betreft wordt een overzicht gegeven van:

- de industriële belasting in het Antwerpse Havengebied;
- de belasting van de Schelde, veroorzaakt door de bovenrivieren.

Verder wordt een overzicht gegeven van de collectieve zuiveringsstations in de provincie Antwerpen en de uitbouw van de industriële zuiveringsstations. Naast de waterlooppkundige studie van de waterverontreiniging in de Schelde worden enkele beleidsopties ter bestrijding van de oppervlaktewaterverontreiniging voorgesteld.

ir. J. van Loon
lid studiegroep waterproblematiek